

ใบความรู้ที่ ๒ เรื่อง ตะลุยภูมิอากาศอเมริกาใต้
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เปิดโลกดินแดนอเมริกาใต้
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง ตะลุยภูมิอากาศอเมริกาใต้
รายวิชา สังคมศึกษา รหัสวิชา ส๒๓๑๐๓ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

เขตสภาพภูมิอากาศของทวีปอเมริกาใต้

ทวีปอเมริกาเหนือเป็นทวีปที่มีขนาดใหญ่และมีความหลากหลายทั้งด้านภูมิประเทศและที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ส่งผลให้เกิดลักษณะภูมิอากาศที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนในแต่ละภูมิภาค โดยมีเขตสภาพภูมิอากาศดังนี้

๑. ภูมิอากาศ พืชพรรณธรรมชาติ

๑.๑ ปัจจัยที่มีผลต่อภูมิอากาศ

๑) ตำแหน่งละติจูด ทวีปอเมริกาใต้มีเส้นศูนย์สูตรพาดผ่านค่อนไปทางเหนือ ทำให้ดินแดนทางเหนือของทวีปอเมริกาใต้มีภูมิอากาศแบบเขตร้อน โดยเฉพาะที่ราบลุ่มแม่น้ำแอมะซอนทางตอนเหนือของประเทศบราซิลและแม่น้ำโอรีโนโก ส่วนประเทศอาร์เจนตินาและอุรุกวัยซึ่งอยู่ทางใต้ของเส้นทรอปิกออฟแคปริคอร์น มีภูมิอากาศแบบเขตอบอุ่น

๒) ความสูงต่ำของพื้นที่ โดยทั่วไปที่สูงจะมีอุณหภูมิต่ำกว่าที่ลุ่มแม้จะอยู่ในแนวละติจูดเดียวกัน เช่น พื้นที่ของประเทศเอกวาดอร์และโบลิเวียมีอุณหภูมิต่ำกว่าพื้นที่ราบลุ่มในประเทศบราซิล ซึ่งอยู่ในแนวละติจูดเดียวกัน เนื่องจากอยู่เหนือระดับทะเลปานกลางมากกว่าบราซิล

๓) ลมประจำ ลมประจำทางด้านตะวันออกของทวีป คือ ลมค้าตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดเข้าสู่ตอนเหนือของทวีป บริเวณที่ราบสูงเกียนา ส่วนลมค้าตะวันออกเฉียงใต้พัดเข้าสู่ด้านตะวันออกของประเทศบราซิล จึงมีผลให้ทั้งสองบริเวณมีความชุ่มชื้นมาก ส่วนด้านตะวันตกของทวีปเป็นแนวลมประจำตะวันตกจึงทำให้อากาศแห้งแล้งของทวีปมีความชุ่มชื้นมากกว่าบริเวณอื่น ๆ

๔) กระแสน้ำ ด้านตะวันตกเฉียงใต้ของทวีปมีกระแสน้ำเย็นเปรูไหลเลียบจากตอนใต้ของมหาสมุทรแปซิฟิก ขึ้นไปทางเหนือเลียบชายฝั่งประเทศชิลีและเปรู ด้านตะวันออกเฉียงใต้ แขนงน้ำเย็นฟอล์กแลนด์ไหลเลียบชายฝั่ง ทำให้บริเวณดังกล่าวมีฤดูร้อนที่เย็นสบาย แต่ฤดูหนาวเย็นมากขึ้น นอกจากนี้บริเวณชายฝั่งตะวันออกของทวีปอเมริกาใต้ยังมีกระแสน้ำอุ่นบราซิลที่ไหลเลียบชายฝั่งตะวันออกของประเทศบราซิล อุรุกวัยและอาร์เจนตินาลงไปทางใต้ ทำให้บริเวณนี้มีฤดูหนาวที่ไม่หนาวจัดเหมือนบริเวณที่มีกระแสน้ำเย็นไหลผ่าน

๕) ความใกล้ไกลทะเล บริเวณที่อยู่ใกล้ทะเลจะได้รับความชื้นจากทะเลมากกว่าบริเวณที่อยู่ห่างไกลทะเล อย่างไรก็ตามการที่มีเทือกเขาแอนดีสทอดตัวเป็นแนวยาวด้านตะวันตกเป็นตัวกั้นความชื้นจากมหาสมุทรแปซิฟิก ทำให้พื้นที่ด้านตะวันออกเป็นเขตอับลม มีความแห้งแล้งมากกว่าด้านตะวันตกที่อยู่ในแนวละติจูดเดียวกัน ส่วนประเทศที่อยู่ในแนวเทือกเขาแอนดีสและอยู่บริเวณเส้นศูนย์สูตร เช่น เอกวาดอร์มีอากาศไม่ร้อนจัดเนื่องจากเป็นที่สูง และได้รับอิทธิพลจากมหาสมุทรแปซิฟิก

๑.๒ เขตสภาพภูมิอากาศ

๑) ภูมิอากาศแบบป่าฝนเขตร้อน เป็นบริเวณที่มีอุณหภูมิสูงตลอดปี เนื่องจากได้รับแสงอาทิตย์ตลอดทั้งปีมีฝนตกหนักและสม่ำเสมอตลอดปี ทำให้ไม่มีฤดูแล้ง ฝนส่วนใหญ่เป็นฝนที่เกิดจากการพาความร้อนโดย จะตกช่วงบ่าย มีฝนฟ้าคะนองเป็นประจำ รวมทั้งได้รับอิทธิพลจากพายุหมุนเขตร้อน ได้แก่ บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำแอมะซอน ชายฝั่งของประเทศบราซิล และด้านตะวันตกของประเทศ

๒) ภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าเขตร้อน มีปริมาณฝนน้อยกว่าเขตร้อนชื้น มีระยะฝนตกและฝนแล้งที่ปรากฏอย่างชัดเจน ฤดูร้อนมีฝนตกประมาณเดือนเมษายนจนถึงเดือนกรกฎาคม ฤดูหนาวแห้งแล้ง ไม่มีฝนตก คือบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำโอรีโนโกในประเทศเวเนซุเอลาและทุ่งหญ้างามโบโนประเทศบราซิล

๓) ภูมิอากาศแบบทะเลทราย เป็นอากาศที่มีความแตกต่างของอุณหภูมิระหว่างฤดูมาก ฤดูร้อนร้อนจัด ฤดูหนาวหนาวจัด ในแต่ละปีมีฝนตกไม่เกิน ๒๕๐ มิลลิเมตร กลางวันท้องฟ้าโปร่งไม่มีเมฆ แดดจัด กลางคืนมีอากาศค่อนข้างเย็น บริเวณดังกล่าวคือส่วนใหญ่ของประเทศเปรูและชิลี ทะเลทรายอาตากามาในประเทศชิลีได้ชื่อว่าเป็นทะเลทรายที่แห้งแล้งที่สุดในโลกแห่งหนึ่ง เนื่องจากเป็นเขตอับฝนของทิวเขาชายฝั่ง

๔) ภูมิอากาศแบบกึ่งทุ่งหญ้ากึ่งทะเลทราย มีฝนน้อยและไม่แน่นอน ส่วนใหญ่มีฝนตกในระยะเวลา สั้น ๆ บริเวณชายฝั่งมักมีหมอกหนา อุณหภูมิตลอดปีไม่แตกต่างกันมากเท่ากับเขตทะเลทราย ได้แก่ บริเวณที่ราบสูงปาตาโกเนียทางตอนใต้ของประเทศอาร์เจนตินา

๕) ภูมิอากาศแบบอบอุ่นชื้น มีฝนตกในฤดูร้อน เป็นฝนที่เกิดจากการพาความร้อนและมีพายุฝนฟ้าคะนอง ฤดูหนาวส่วนใหญ่แห้งแล้ง ฝนตกน้อย แต่มีอากาศอุ่นสบายเพราะได้รับอิทธิพลจากกระแสน้ำอุ่น บราซิล บริเวณดังกล่าวคือด้านตะวันออกเฉียงใต้ของทวีปอเมริกาใต้ในประเทศบราซิลอุรุกวัยและอาร์เจนตินา

๖) ภูมิอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน มีฝนตกในฤดูหนาว อาจมีน้ำค้างแข็งบ้าง เป็นฝนที่เกิดจากแนวปะทะของมวลอากาศ ฤดูร้อนอากาศร้อนและแห้งแล้ง มีแสงแดดมาก ได้แก่ บริเวณทางตอนกลางของประเทศชิลี

๗) ภูมิอากาศแบบชื้นภาคพื้นสมุทรชายฝั่งตะวันตก ฤดูร้อนอากาศค่อนข้างเย็น ฝนตกตลอดปี ส่วนใหญ่ตกในฤดูหนาว เป็นฝนที่เกิดจากแนวปะทะของมวลอากาศ ได้แก่ บริเวณทางใต้ของประเทศชิลี

๘) ภูมิอากาศแบบที่สูง ความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางของพื้นที่ มีผลให้ประเทศที่อยู่ในแนวละติจูดเดียวกันมีอากาศเย็นกว่า เนื่องจากอุณหภูมิจะลดลงตามระดับความสูง กล่าวคือ อุณหภูมิจะลดลง ๑ องศาเซลเซียส ต่อความสูงทุก ๑๘๐ เมตร เช่น ที่กรุงกีโต เมืองหลวงของประเทศเอกวาดอร์ ซึ่งตั้งอยู่ที่ความสูง ๒,๘๐๐ เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง มีสภาพอากาศเย็นสบาย อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี ๑๔ องศาเซลเซียส

๑.๓ พืชพรรณธรรมชาติ พืชพรรณธรรมชาติในทวีปอเมริกาใต้ แบ่งเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๑) ป่าไม้ ป่าไม้ในทวีปอเมริกาใต้แตกต่างกันตามเขตภูมิอากาศ ในเขตร้อนชื้นมีป่าฝนเมืองร้อนที่กว้างขวาง โดยเฉพาะในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำแอมะซอนด้านตะวันตก เรียกว่า ป่าเซลวาสมิลักษณะเป็นป่าหนาทึบ การเดินทางไม่สะดวก จึงมีความสำคัญทางเศรษฐกิจน้อย ในเขตภูมิอากาศแบบอบอุ่นชื้นมีป่าผลัดใบ ส่วนในเขตอากาศแบบชื้นภาคพื้นทวีปมีป่าสนขึ้นปะปนกับป่าผลัดใบ ในเขตอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียนมีป่าไม้ไม่ผลัดใบและไม้พุ่ม มีหนามเปลือกหนา รากลึก และใบมันเพื่อป้องกันการคายน้ำ

๒) ทุ่งหญ้า ในทวีปอเมริกาใต้มีทุ่งหญ้าเป็นบริเวณกว้างขวาง แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ ทุ่งหญ้าเขตร้อนและเขตอบอุ่น ทุ่งหญ้าเขตร้อนมีลักษณะเป็นหญ้าลำต้นสูงยาวขึ้นสลับกับป่าโปร่งในประเทศเวเนซุเอลาเรียกว่า ยานอส (llanos) ในประเทศบราซิลเรียกว่า เซร์ราดู (cerrado) ทุ่งหญ้าเขตอบอุ่นในประเทศอาร์เจนตินาเรียกว่า ปัมปา (pampa) เป็นบริเวณที่มีความสำคัญด้านการเพาะปลูกแบบผสม กล่าวคือ มีการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ควบคู่กัน ส่วนทุ่งหญ้า ซาโก (chaco) ซึ่งอยู่ลึกเข้าไปทางตอนกลางของทวีป ใช้ประโยชน์ด้านการเลี้ยงสัตว์ได้ดี นอกจากนี้ยังมีกึ่งทุ่งหญ้ากึ่งทะเลทรายหรือทุ่งหญ้าสเตปป์ในเขตที่ราบสูงปาตาโกเนียในประเทศอาร์เจนตินา ซึ่งมีลักษณะเป็นหญ้าลำต้นสั้น ๆ และมีความสำคัญในด้านการเลี้ยงปศุสัตว์

๓) พืชทะเลทราย พบในเขตทะเลทรายอาตากามาในชิลี เป็นพืชที่ต้องการน้ำน้อย เช่น ไม้พุ่มขนาดเล็ก และกระบองเพชร

อ้างอิงเนื้อหา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (๒๕๕๓) .หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เศรษฐศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สกสค.ลาดพร้าว

แผนที่แสดงเขตภูมิอากาศของทวีปอเมริกาใต้

ที่มา : แผนที่ภูมิศาสตร์-ประวัติศาสตร์ ATLAS ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ